

Géger Melinda

A Csoda: Realitás

(Beszélgetés Gera Katalin szobrászművésszel)

Gera Katalin több évtizedes pályája a klasszikus hagyományokat érzéki szépségében megőrző kifejezőmód jegyében formálódott. Munkássága az európai művészet egy mélyen gyökerező vonulatát idézi. E tradíció meghatározó része a mediterrán életöröm, a harmónia és az emberi humanitáskereső. A mítikus utalásokkal teli, derűsen érzéki életérzés Gera Katalin esetében egy olyan művész munkásságában jelent meg, aki az alföldi régióból érkezett. Újkígyóson született, majd később éveket töltött Békés-, és Csongrád megyében. Művészete fokról fokra vált mind könnyedebbé, átszellemültebbé és a tömörszerű stilizáción is átütő karakterűvé. Finom, nőies hatásra törekvő nőalakjai általánosabb érvényű megfogalmazásokat jelentenek, mindamellett megtartják életszerű, érzéki közvetlenségüket. 1978-ban telepedett le családjával együtt

Kaposváron, ahol immár 24 éve fontos szerepet tölt be a művészeti életben.

G.M.: - Melyek voltak gyermekkorod első, meghatározó képi élményei?

G.K: Újkígyós, ahol születtem és a gyermekkoromat töltöttem, egy 8-10000 lakosú nagyközség, nagyon szép, gazdag vidék. Őseim anyai és apai ágon jómódú parasztemberek voltak, akik a polgárosodást célozták meg. A művészetek, a kultúra iránti érdeklődés, érzékenység megvolt a közvetlen családomban és a tágabb rokonságban is. Rengeteg könyvünk volt, mindenki járt könyvtárba. Legnagyobb élményt a gyerekkori mesék meg a meseillusztrációk nyújtották. Volt például egy fantasztikus Grimm mesekönyvünk, ami tele volt gyönyörű illusztrációkkal, az igazán megfogott! A Petőfi versektől kezdve Jókaiig és mindenféle más meséig mindent lerajzoltam, illusztráltam. Sokszor nem is tudtam, hogy mi az, de amit olvastam vagy az utamba került, le kellett rajzolnom. A falu templomában látható képekről és szobrokról érdekes módon már gyerekkoromban is megállapítottam, hogy nem igazán tetszenek. Ezek a XIX. század végi, XX. század eleji kommersz mestermunkák voltak.

Édesanyám észrevette, hogy szeretek rajzolni. Apám különösebben nem foglalkozott velem, anyám viszont azt akarta, hogy tanuljak. Fiatal korában ő is sokat rajzolt, egy füzetbe lemásolta kedvenc verseit. Úgy gondolta, ha ő nem tanulhatott, legalább a gyermeke tehetségének megfelelő pályára kerüljön, még ha lány is. Azt persze még nem tudtam, hogy szobrász akarok lenni. Anyám segített abban, hogy megtudjuk, hol működik az országban művészeti képzés. Akkor még csak a budapesti Művészeti Gimnázium volt ilyen középiskola. Abban az évben, amikor én felvételiztem, több mint kétezren jelentkeztek ebbe az iskolába.

- 14 éves korodtól a budapesti Művészeti Gimnáziumban tanultál. Nagyon korán kellett elszakadnod az otthoni világtól. Mit kaptál az iskolától?

- Addig soha nem hagytam el Békés megye határát, Újkígyós pedig 220-240 km-re van Budapesttől. Évente csak három alkalommal lehetett hazamenni. Képzőművész osztályba jártam. A szobrászattal is ott találkoztam először. Ekkor derült ki számomra meg a tanáraink számára is, hogy jó plasztikai érzékem van, így választottam a szobrász szakot. Fantasztikus szerencsém volt, hogy Somogyi József volt a tanárom. Rendkívül kultúrált, nagy formátumú ember volt, sokat lehetett tőle tanulni. Általában nagyon jó tanárok oktattak a Művészeti Gimnáziumban. Művészeti vonalon és a humán tárgyakat oktató tanári gárdában is nagyon jó szemléletű emberek voltak. Például Kanizsai Nagy Antal, a magyar tanárunk fedezte fel Oláh Jánost, mint költőt. Irodalmi klubokat ajánlott nekünk. Nagyon pezsgő kulturális élet volt abban az időben. Minden kiállításra, minden irodalmi, zenei rendezvényre eljártunk.

Gera Katalin: Szomorú angyal

Ha pl. egy műtermi beszélgetésen szóba került Somogyinál, hogy valamelyikünk valamit nem látott, akkor ő nem mon-dott semmit, de érezte az ember, hogy szégyellni kell, ha nem tud valamiről, ami fon-tos. Az évfolyamból kettőnket vettek fel érettségi után a Képzőművészeti Főiskolára, Topor Andrist meg engem. Aztán a következő években mindenki bekerült.

- Érdekes időszakban jártál a Képzőművészeti Főiskolára 1962-1967-ig. A főiskolán hogyan éltétek meg azt a nyitást, amely az '50-es évek szellemétől elvezetett a modern művészeti nyelvezet megismerésének lehetőségéig?

- Tapasztalataim szerint nem volt semmiféle elvárás, miszerint csak az akadémista, vagy a szocreál irányzatot lehetne követni. Eléggé szabadon hagyták dolgozni a hallgatókat. Nekem Szabó Iván volt a mesterem. A főiskolán már akkor megvoltak a csatornák, melyeken át a nyugati világ művészetével meg lehetett ismerkedni. A nyugati folyóiratok, ha nem is mindig legális úton, de bekerültek az országba. A könyvtárban voltak olyan művészeti albumok, amelyek a kortárs nyugati művészetet mutatták be. Ezek kétségtelenül hatottak a hallgatókra, megmozgatták a fantáziánkat.

- A főiskola után, a '60-as évek második felében a Dél- Alföldre költöztetek családdal együtt.

- A diploma megszerzésével egyidejűleg mentem férjhez Csernák Árpádhoz. Mivel a férjem nem csak író, hanem színész is, a szegedi színházhoz szerződött, így kerültem Szegedre. Utána Békéscsaba következett, hogy egy kicsit közelebb legyünk a szüleimhez. Hét év telt el vándorlásokkal, sok gonddal, bajjal, nehézséggel: albéletekkel, betegségekkel. Hódmezővásárhelyen közben műtermek épültek, és az ottani kollegák biztatására megpályáztam egy műtermes lakást. Így kerültünk Vásárhelyre, Árpád pedig

Gera Katalin

visszaszerződött Szegedre.

- A vásárhelyi festészetnek a századforduló óta a paraszti világból táplálkozó, realista jellege volt. Az '50-es években erre a hivatalos művészetpolitika rá is erősített. Azonban a '60-as években fiatal művészek jelentek meg ott, akik újítani akartak. Te hogyan viszonyultál ehhez a tradícióhoz?

- Én négy és fél évet töltöttem Vásárhelyen. Gyökereim az Alföldhöz kötnek, ez a formavilág nem volt tőlem idegen. Egyébként a népművésztől, a magyar hagyományokból rendkívül sokat lehet meríteni mind formailag mind lelkileg. Sokkal gazdagabb és szürreálisabb világ ez, mint ahogy a felszínes ismeretek alapján sokan gondolják.

- Nagyon hamar rátaláltál arra a mítikus emberképre, ami saját, egyéni stílusként érvényre jut munkáidban. Nálad nincsenek erőteljesen elkülönülő periódusok, váltások, és viszonylag egyenletes ívben alakult a művészi nyelvezeted, bár korai, fából készült szobraidban a rusztikus jelleg még nyomon követhető. Mit jelentett számodra a paraszti világ, amelyből első alkotásaid is merítették?

- A '70-es évek elején a „folklorizálás” nem csak divat, hanem egyfajta lázadás is volt, ami arra irányult, hogy újra birtokunkba vegyük és műveljük azt a művészeti-kulturális nyelvezetet, ami a Kárpát-medencében a hagyományunkat, múltunkat képezi. Ezt az '50-es években el kellett felejteni, és — sajnos — mintha

Gera Katalin: Napimádó

most is újra élednének olyan tendenciák, amelyek megpróbálnák háttérbe szorítani a szakmai tudást, a hagyományokra épülő szellemi-lelki értékeket, és helyettük — modernség címén — valami formátlant és felszínest tartanának még egyes „szakemberek” is igazán értékelendőnek.

- 1978-ban költöztetek Kaposvárra. A helyi kulturális irányítók művészeket akartak telepíteni a megyeközpontba. Akkoriban adták át azt a műtermet is, amiben most vagyunk. A művészek számának növekedésével, a működő alkotótelepekkel egy pezsgő művészeti élet bontakozott ki, amelynek része volt a Csiky Gergely Színház is.

- Mint már említettem: a férjem, aki színész is, más és más színházakhoz szerződött, és így gyakran költöztünk. Zsámbéki Gábor hívta Kaposvárra Árpádot, és az akkori kulturális elnökhelyettes: Balajcza János és Troszt Tibor megyei kulturális vezető segített bennünket. Jól indultak a dolgok: Árpád nagyon jó szerepeket játszott. Ezekben az években három műterem épült a Művészeti Alap támogatásával kaposvári művészeknek, az egyiket megkaptam én, és lakáshoz is jutottunk. Tehát egy kicsit normalizálódtak a viszonyok. Nem kellett minden nap izgulnunk, a holnap miatt. Túl voltunk Máté fiam betegségén, — az ő csodás gyógyulása idején fogalmazódott meg bennünk, hogy a csoda: realitás — aztán megszületett Bálint fiunk. Mind a két gyerek jól volt, végre harmonikusan élhettünk.

- Első kaposvári köztéri munkád, a Dorottya dombormű a Dorottya-ház (Csokonai Fogadó) falára készült. A 80-as években *Tündérrózsa* c. alkotásodat állították fel a városban. Ezek a nagyméretű alkotásaid részeit alkotják annak a sorozatnak, amiből az életszeretet, az életre való rácsodálkozás sugárzik.

- Az első ilyen szobrom a *Napimádó*. Nagyon szeretem a mai napig is, mert az asszonyi létben való megnyugvást, az élet szeretetét tudtam benne megjeleníteni. A *Tündérrózsa* is izgalmas munka volt a számomra. Olyan feladat, amiben a mesék bölcsességét tudtam megfogalmazni...

- Köztéri műveid kivitelezésénél többféle anyagot használsz. A 80-as évek végén Barcson felállított Ivóút egy zöldre patinázott

bronz gyíkot ábrázol. Kisplasztikákban viszont szívesen használod a terrakottát. Vonzódsz-e valamely kiválasztott anyaghoz, vagy alkalmazkods az aktuálisan felmerülő igényekhez?

- Szobraimmal kapcsolatban az a legfontosabb, hogy mindegyik mintázással készül. A mintázható felületet nagyon szeretem, mert mozgékonyabb, érzékenyebb. Úgy érzem, amit meg akarok fogalmazni, mintázással tudom a leginkább megvalósítani. Ilyenkor a felület „lélegzik”, a kéz nyoma megmarad az anyagban. Emiatt nagyon közel álló anyag számomra a terrakotta és a bronz is. Az agyaggal mindig szívesen dolgoztam. Ez egy természetes, ősi anyag, közel a gyökerekhez, a gyökereimhez, tehát— a szó szoros értelmében — egy földközeli dolog. Nagyon otthon érzem magam benne, ez kétségtelen.

- A '80-as években Somogy megyében komoly sikereket értél el, művészeti díjakat, köztéri megrendeléseket kaptál. A millenniumi ünnepek idején módod volt több helyen nagyméretű, köztéri szobrot állítani. Milyen munkák kerültek ki a műhelyedből mostanában?

- 2000-ben Szent Istvánról készítettem portrét Barcsra, és némi változtatással Nagyszakácsiban is felállításra került ez a szobor. Közben volt egy millenniumi emlékmű pályázat Marcaliban. Ezt a munkát én kaptam meg. A szobrot 2001-ben avattuk. Hogy melyik volt fontosabb vagy kedvesebb? A marcali munkát nagyon szerettem, mert ott nem szóltak bele, hogy mit csináljak. Elfogadták az elképzelésemet. Ez egy nagyon kedves munka számomra, sikeresnek tartom, a városban is szeretik és a szakma részéről is jó visszajelzéseket kaptam. A harmadik millenniumi munkám a Szent László szobor, amit Ópusztaszerre készítettem. Sikerként éltem meg, hogy engem kértek fel erre a munkára, mert a történelmi emlékparkban minden megye képviseltette magát egy szoborral. Somogy megye képviselőjében én készíthettem el Szent László szobrát. Dupla öröm volt, hogy nem csak itt helyben gondoltak rám, hanem a millenniumi kormánybiztosi hivatal szakértői testülete is engem javasolt erre a munkára.

- A társad színész és író: emberi sorsokkal, történetekkel foglalkozik. Ezeket bizonyára ismered és talán részese is vagy, ugyanúgy, ahogy te is közreműködtél egy-egy színházi darab elkészülésénél.

- A szegedi színháznak éveken keresztül dolgoztam, ott még státuszban is voltam két évig, mint a színház szobrásza. Nagy operatársulat lévén elég sok plasztikai elem szerepelt a díszletekben, úgyhogy több nagyszerű munkám volt. Érdekes kirándulás, mert óriási méretben, és gyorsan kellett szobrokat készíteni és - ami izgalmas volt -, lehetetlen anyagokból. Kaposváron egy Spiró darabhoz készítettem két hét alatt négy életnagyságú őslényt. Árpáddal biztos, hogy hatunk egymásra. Sokat szokott nekem segíteni, ha készülök valami munkára, kérés nélkül utánanéző a szakirodalomnak, megveszi nekem a könyveket vagy felvesz számomra egy-egy filmet videóra a tévéből. Tehát odafigyel arra, amit csináljak és arra is, hogy miben tud szellemi partnerként együttműködni velem.

- Amellett, hogy szobrászművész vagy, tanítasz, közéleti emberként társadalmi megbízatásaid is vannak. Hogyan tudsz mindennek eleget tenni?

- Kilenc évig az Iparművészeti Szakközépiskolában mintázást tanítottam kerámikusoknak, hogy alapvető mintázási technikával és tanulmány jellegű plasztikai tervezési

Gera Katalin: Tündérrózsa

munkákkal megismerkedjenek. Azért kellett abbahagynom, mert a Tanítóképző Főiskolán, meg itt a műteremben olyan sok munka volt, hogy nem tudtam már többet vállalni. A főiskolán többek között mintázást, rajzot, anatómiát és tantárgy pedagógiát tanítok már 13 éve.

- Természetesen a családom is nagyon fontos számomra: szeretetteljes légkörben élünk, de ez csak úgy magától nem megy. Mindannyian kell, hogy tegyünk valamit érte. Az anyának kulcsszerepe van ebben, és én boldogan vállaltam és vállalom ezt a „szerepet”.

- Több mint húsz éve éltek Kaposváron. Hogyan érzed magad Somogyban?

- Nagyon megszerettem a várost, Somogy megyét és a tájat. Kiderült, hogy közöm van hozzá, mondhatom azt is, hogy ezt a világot már sokkal inkább otthonomnak érzem, mint az Alföldet. Inspiráló, csodálatos az itteni szelíd táj, ez a környezet. Az elmúlt négy év eddigi életem talán legszebb időszak. Nagymama lettem: a családom két új emberkével gyarapodott és anyám kivételével mindannyian itt élünk Kaposváron. Több önálló kiállítást rendeztem a megye városaiban és életmű-kiállítást a Kaposvári Vaszary Képtárban. Szeretem ezt a szelíd szépségű magyar tájat, Szent László földjét, és úgy érzem, ez kölcsönös, Somogy megye is szeret engem.

(a fotókat Csernák Bálint készítette)

Gera Katalin
Csillagnéző